

vonása. Ez a központi gondolatból is következett, de az irodalomtudomány legjelesebb képviselői is örömmel kapcsolódtak a rendezvénysorozatba. Az előadásokat a magyar nyelv-tudomány és a nyelvi ismeretterjesztés legjobb szakemberei vállalták.

Beszámolóink hiányos lenne, ha nem említenénk meg, hogy a magyar nyelv hetének budapesti és Csongrád megyei rendezvényei mellett — 1-2 héttel később — több megye is megrendezte a magyar nyelv hetét, 20—30 előadással. (Szabolcs-Szatmár, Hajdú-Bihar, Békés és Győr-Sopron megye.) Így tehát — az országos szintet tekintve — valójában a magyar nyelv hónapja lett 1978 áprilisából.

Némiképp felzárkózott a rádió is; azon a héten több nyelvi műsort sugárzott, s a televízió is külön műsorban emlékezett meg a magyar nyelv ünnepéről. Ami a televíziót illeti, kívánatos lenne, ha a jövőben több nyelvi műsorral kapcsolódna a rendezvénysorozatba. A magyar nyelv hetéről a napi sajtó is közölt tudósításokat, riportokat.

A rendezvénysorozat krónikása beszámolója végén örömmel nyugtázzhatja, hogy nagyon hasznos a nagyközönség figyelmét évenként egy-egy héten keresztül a **nyelvre** és a nyelvi kérdésekre irányítani, mert ezzel erősödik a kapcsolat a tudomány szakavatott művelői és a nyelv használói között.

Szűts László

A XIV. kerületi Helytörténet-Honismereti Bizottság munkája

Zuglóban immár öt esztendeje működik a Helytörténeti Bizottság, amely most, 1978-ban felvette a Helytörténet-Honismereti Bizottság nevet. Ezalatt sok nehézséggel kellett és kell még ma is megküzdőnk, de munkánk során sok tapasztalatot szereztünk. Ezeket próbálom most röviden felvázolni, bár tudatában vagyok annak, hogy nem lehet adni általános receptet arra nézve, hogyan kell a semmiből megszervezni egy áldozatos munkát végző csoportot, amely szűkebb hazája emlékeit feltárja és igyekszik ápolni a haladó hagyományt.

Elsősorban toborozni kellett lelkes zuglói lokálpatriótákat, akik régóta itt élnek, ismerik Zugló múltját, részt vettek a felszabadulás utáni újjáépítésben és akik önzetlen lelkesedéssel hajlandók voltak megteremteni a helytörténeti munka alapjait. Ez viszonylag hamar sikerült, és a XIV. kerületi Hazafias Népfront támogatásával Helytörténeti Bizottsággá szerveződöttünk, titkárunk vezetésével kialakítottuk működési területünket. Kidolgoztuk egy ötéves terv kereteit és megpróbáltuk azt tartalommal megtölteni. Hogyan hajtottuk ezt végre?

A bizottság tagjai egy-egy részfeladatot vállaltak és annak felelős gazdái lettek. Úgy gondoltuk: valamelyes anyagot fel kell mutatnunk, össze kell gyűjtenünk, hogy annak segítségével szélesebb körben is érdeklődést keltsünk.

Egyikünk, aki már három évtizede foglalkozik Zugló létesítményeinek, tájainak színes filmen történő megörökítésével, a diapozitív gyűjteményünk kezelője lett. Régi helytörténeti diapozitívjait kiegészítve folyamatosan bővíti a diatárat, amely ma már 424 darabból áll. Ezek jegyzékét sokszorosítva megküldtük a XIV. kerületi iskoláknak és a különféle társadalmi szervezeteknek, valamint üzemeknek, felajánlva, hogy kérésükre vetítést rendezünk Zugló emlékeiről, nevezetességeiről. Ma már sokan igénylik ezt a szolgálatunkat.

Másik részfeladat a helytörténeti adatgyűjtés volt. Ahhoz, hogy Zugló helytörténetét ismertethessük, elsősorban magunknak kellett ezt feltárnunk, megismernünk. Irodalmi forráskutatást végzünk tehát az Országos Széchényi Könyvtárban, a Szabó Ervin Könyvtárban és másutt, kiásva a kerület múltjára vonatkozó adatokat. Jelenleg 150 részletes témánk van írásban lefektetve, amelyek egyikét-másikat előadások formájában hasznosítjuk. Ezek jegyzékét sokszorosítva ugyancsak eljuttatjuk a különböző szervezetekhez. Néhány cím a témáink közül: Rákosfalva története, Petőfi Sándor és Zugló kapcsolata, A Rákospatak áradásai, A Városliget története, Zugló régészeti feltárásai és emlékei.

Hasonlóképpen foglalkozunk a fényképek és a különböző tárgyi emlékek gyűjtésével, amelyek egy későbbi Zuglói Helytörténeti Múzeum alapját jelenthetik. Igyekezni kell, mert ezek az emlékek csak a régi zuglói családi házakban találhatóak, amelyeket előbb-utóbb lebontanak. Így pl. a kerületünkhöz tartozó Rákosfalva ma már úgyszólván teljesen elfűnt a föld színéről, és egykori területén 10—14 emeletes házak emelkednek. (Emlékét ma már csak a gödöllői HÉV „Rákosfalva” megállója őrzi.) Az adatgyűjtésbe igyekszünk bevonni az iskolákat, az úttörőket és a KISZ-tagokat.

Zugló fővárosunk rendkívül dinamikusan fejlődő kerülete, részletes feldolgozása hivatásos történészek részéről nem készült el, ezért bizottságunk két tagja Zuglói séták címen társadalmi munkában összehozta a kerület helytörténeti-honismereti kalauzát. Ez a 100 oldalas kiadvány a tanács művelődési osztálya támogatásával készült el és díjtalanul osztottuk ki a kerület pedagógusai és társadalmi szervei között. A munka meglehetősen sok helyszíni bejárást igényelt: mintegy 200 km utat kellett gyalogosan megtenni, hogy a legújabb létesítményeket megismerhessük.

A honismeret népszerűsítésére vetélkedőket is rendezünk az iskolában, s ezek győzteseit könyvjutalomban részesítjük. Különösen eredményes volt az a nagyszabású vetélkedő, amely őrsi keretekben zajlott le, és összekötöttük egyes létesítmények helyszíni felkeresésével. Ezt a kerületi tanács sportszövetségének ifjúsági bizottságával karöltve rendeztük meg.

Arra törekszünk, hogy kiépítsük kapcsolatainkat a zuglói szervezetekkel és a tanáccsal. A nagyjából havonként tartott összejöveteleinkre meghívjuk a különböző szervezet megbízottait, hogy megismerjük igényeiket és támogassuk őket helytörténeti vonatkozásban. Így többek közt iskolákat segítettünk történetük megírásában, vagy a zuglói iskolák honismereti szakkörvezető tanárai részére két ízben autóbussos Zugló-ismertető utazást ilyen módszerrel bonyolítottunk le.

Több javaslatot nyújtottunk be a kerületi tanácshoz. Ezek közé tartozik a személyekről elnevezett utcák névadóinak táblája, a Rákosmezei Emlékpark létrehozása, a Városliget rendezési terve, továbbá az a célunk, hogy Zugló fejlesztési tervével kapcsolatban időben tájékozódjunk a lebontandó, vagy az újonnan létesítendő építményekről. Ilyen módszerrel haladunk tovább a megkezdett úton.

Szabó Bendegúz

Helytörténeti gyűjtés a főváros XII. kerületében

Immár három éve is elmúlt, hogy a kerületi Hazafias Népfront Helytörténeti Bizottsága megindította az írásos és tárgyi emlékek gyűjtését. Azóta nincsen olyan hét, hogy gyűjteményünk valamivel ne gyarapodna. Egyre több írásos anyag, korjellemző dokumentum, kisebb tárgyi emlék kerül — az átvétel elismerése mellett — tulajdonunkba, a helytörténeti gyűjteménybe.

Római kori tégladarab a Városmajor környékéről, melyről megállapítottuk, hogy Aquincumból kerülhetett a Hegyvidékre, hiszen megfejtett szövege: COH(ors) VII. BR(eucorum) ANT(oniniána) a valamikor ott állomásosó és építkező légio nevére utal. A Városmajor utca 54. sz. ház kertjében különben még ma is található római kori szöveges kőtábla, feltehetően sírfedőlap, egy fának támasztva.

Egyre több középkor végi ágyugolyóról kapunk híradást. Gyűjteményünkbe került két 15 és 20 kg-os tömör vasgolyó.

Megmentettük a Diana úti híres Óra-villa egyik kidobott és összetört emléktábláját, a híres óra mázsás szerkezetét és kidobált alkatrészeit. A villa elárvult kertjéből azonban eltűnt az Aphrodite szobor. A vandál pusztításnak most már szerencsére vége szakadt, a patinás épület megmentődik, mert a Diplomáciai Testületet Ellátó Igazgatóság helyreállítja. Az 1849-es dicsőséges budavári ostromot, Petőfi és Klapka kibékülését hirdető emléktábla a megújult ház falán továbbra is megmarad.

Köszönjük az Útkarbantartó Vállalat dolgozóinak, hogy eljuttatják hozzánk a régi utcanév-táblákat. Különösen azok a táblák érdekesek, melyek még az 1930. előtti állapotot tükrözik: Istenhegy I. kerület, Alma-utca, I. ker. Nyárfa utca; Virányos I. kerület, Szarvas-út, stb. Szeretnénk, ha ez a kapcsolat továbbra is megmaradna és